

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ФЕНОМЕН БІБЛІОТЕК В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

30 вересня 2021 року

Маріуполь – 2021

у 2040-2045 рр. Тобто планувати розвиток можна тільки на ці найближчі 20 років, подальші прогнози просто не мають сенсу. За Дарвіном в цих умовах виживає не сильніший чи розумніший, а той, хто може швидко пристосуватися до змін.

Література

1. Breeding M. Trends [Електронний ресурс] / Marshall Breeding // Center for the Future of Libraries : AN INITIATIVE OF THE AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION – Режим доступу: <http://www.ala.org/tools/future/trends>. - 16.08.2021.

2. 2021 Library Systems Report : Advancing library technologies in challenging times [Електронний ресурс] // American Libraries. - May 3, 2021. – Режим доступу: <https://americanlibrariesmagazine.org/2021/05/03/2021-library-systems-report/>. - 16.08.2021.

УДК 028.5

Чередник Л.А.
/ м. Полтава /

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЧИТАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ: АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ

Багато сучасних науковців б'ють на сполох у зв'язку з не досить приємною проблемою, яка спостерігається упродовж останніх років – це втрата виняткової ролі читання в житті суспільства. В умовах інформаційної глобалізації ослаблення інтересу до читання – загальносвітова тенденція.

Відомо, що в усі часи книга була джерелом знань і мудрості. Здавна читання вважалося творчим процесом, у якому людина співвідносить свій особистий досвід, свої індивідуальні особливості, інтереси, цінності із змістом книги. Саме в цьому випадку книга стає частиною внутрішнього світу читача, сприяючи збагаченню його досвіду, формуючи базові цінності особистості. Ще в «Повісті минулих літ» (XI - на початку XII ст.) є вислів, що свідчить про роль книги у житті людини: «Велика-бо користь від навчання книжного. Книги мов ріки, які напоюють собою увесь світ; це джерело мудрості, в книгах – бездонна глибина; ми ними втішаємося в печалі, вони – узда для тіла й душі. У книгах – світило мудрості... Той, хто часто читає книги, той веде бесіду з Богом і наймудрішими мужами» [6].

Сучасний англійський письменник-фантаст, автор численних романів, графічних новел, коміксів та кіносценаріїв Ніл Гейман у статті «Чому майбутнє залежить від бібліотек, читання та уяви?» писав: «Найпростіший спосіб переконатися в тому, що ми виховуємо освічених дітей(а, отже, і людей!), – навчити їх читати, і показати їм, що читання приносить задоволення» [3]. Безперечно, що крім задоволення, читання відіграє вагомую роль не тільки у формуванні особистості, а й в її інтеграції до світової культури, що включає весь комплекс духовних, матеріальних,

інтелектуальних рис, систем світогляду, традицій, які характеризують людське суспільство загалом.

На думку дослідників, є декілька факторів, що спричинили падіння читацької культури, зниження інтересу до читання. З-поміж них:

1) зниження економічного та морально-культурного рівня життя нашого суспільства;

2) засилля масмедійної культури;

3) захоплення сучасної молоді комп'ютерними технологіями та Інтернетом;

4) відсутність комплексної програми розвитку читацької культури особистості [7, с. 303].

Тобто, питання формування читацької культури насамперед у молоді є нагальним.

В умовах сьогодення значно розширилися канали інформації. Важливу роль у цьому відіграють комунікаційні платформи взаємодії з читачами. Насамперед, це «медіаплатформи (Інтернет-платформи, ЗМІ, мобільні платформи тощо), які значно полегшили та прискорили пошук різноманітної інформації» [2, с. 4].

Варто підкреслити, що нині читання стає не тільки шляхом збагачення знань, розширення світогляду, формування інтелектуально розвинутих громадян держави, а й основним критерієм інформованості суспільства.

На думку учених, в інформаційному суспільстві під впливом сучасних технологій дещо змінився сам спосіб читання. Насамперед, популярною стали електронні книги, які можна знайти на Інтернет-ресурсах. Крім того, розповсюдження текстової інформації в електронному вигляді дозволяє користувачеві реалізувати низку нових можливостей: перехресні посилання, тобто операції, які зв'язують різні текстові одиниці; контекстний пошук; звернення до словників і довідників тощо. Є така думка, що електронний текст ставить під сумнів саме поняття «книга», оскільки виникає віртуальний простір, у якому стираються відмінності між жанрами. Усі тексти стають рухливими і відкритими. Електронну книгу можна миттєво переслати в будь-який куточок світу.

Та разом з тим, науковці довели, що людський мозок віддає перевагу друкованому тексту. Інформація, яку почерпнули з традиційної паперової книги, довше залишається в пам'яті, а саме читання більш вдумливе і спонукає уяву працювати активніше, ніж при користуванні електронними пристроями.

Варто зазначити, що в інформаційному суспільстві дещо трансформується і культура читання, оскільки виникає потреба в умінні працювати з різними носіями інформації, як давніми – паперовими (книги, газети, журнали), так і сучасними – мікроносії (мікрокарти, мікрофіші), магнітні носії (магнітні та цифрові карти, диски), електронні (дискети, оптичні диски, флеш-картки).

Нині в суспільстві гостро постає проблема літературної освіти, яку необхідно починати з дитячого віку. У сучасної молоді слід формувати

читацький інтерес, який має стати внутрішньою потребою особистості. Науковиця О. Ісаєва, яка досить тривалий час вивчає методичні питання щодо культури читання, так визначає читацьку культуру та окреслює шляхи її формування: «Читацьку культуру слід сприймати як складову частину загальної культури особистості, комплекс знань, умінь і почуттів читача, що передбачає свідомий вибір тематики читання, його системність з метою повноцінного і глибокого сприйняття та засвоєння літературного тексту» [4, с. 5].

На думку Кириченко Р., важливою умовою читацької культури є такі компоненти:

- 1) володіння основними навичками та прийомами читання;
- 2) для успішного розуміння тексту у читача мають бути попередні знання, поінформованість у тій предметній сфері, якій присвячено текст;
- 3) комунікативна компетентність, що уможливорює читачеві успішно здійснювати діалог з текстом (ставити запитання автору і його тексту, а також знаходити відповіді)[5].

Також однією із суттєвих рис читацької культури є цілеспрямованість, що передбачає свідомий вибір книг згідно із поставленою метою.

Поняття «культура читання» включає також вміння працювати не лише з книгою, але й з іншими носіями інформації, виділяти головне в тексті, робити примітки, конспектувати, складати план, цитувати, робити висновки з прочитаного, усвідомлення того особливого місця, яке посідає книга порівняно з радіо, телебаченням, кіно. Читацький рівень багато в чому визначає рівень духовного розвитку особистості і впливає на культуру освоєння технічних засобів інформації.

У нашому виші було проведено опитування серед студентства різних спеціальностей з метою з'ясувати коло їхніх читацьких інтересів. Виявилось, що більшість із них знайомі з творами таких відомих сучасних українських письменників, як Люко Дашвар, Сергій Жадан, Марія Матіос, Володимир Лис, Ліна Костенко. Серед зарубіжних письменників перевага надається творам Еріх Марії Ремарка, Михайла Булгакова, Шарлотти Бронте, Джейн Остін, Стівен Кінга, Харукі Мураками, Джейн Хокінга та ін. Крім того, студентів цікавлять книги про те, як успішно побудувати кар'єру, знайти своє місце у соціумі. Більшість з опитуваних зазначали, що використовують соціальні мережі з суто прагматичною метою: підготовка до самостійних, практичних, семінарських занять, написання рефератів, курсових і дипломних робіт.

Отже, послаблення уваги до читання є важливою проблемою сьогодення. Необхідно уже з дитячого віку формувати культуру читання, що включає не тільки правильну організацію самого процесу читання, а й застосування різноманітних способів роботи з книгою.

В умовах глобалізованого суспільства читання необхідно розглядати як важливу діяльність в інформаційному просторі, яка має на меті розвиток умінь знаходити потрібну інформацію, адекватно сприймати, оцінювати і творчо використовувати для особистісного розвитку.

Література

1. Булах Т. Підтримка читання як запорука розвитку книжкового бізнесу: сучасний вітчизняний та зарубіжний досвід. Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформ. технології. 2014. Вип. 8. С. 312–317.

2. Вилегжаніна Т. Криза читання як сучасна проблема світового рівня. Бібліотечна планета. 2011. № 4. С. 4–6.

3. Гейман Ніл. Чому майбутнє залежить від бібліотек, читання та уяви?. URL: <https://bokmal.com.ua/books/gaiman-future-libraries-reading-daydreaming/>

4. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : дис. ... д-ра пед. наук. Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ, 2004. 446 с .

5. Кириченко Р.В. Формування читацької компетентності у студентів. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2981/3/20161111_Kyrychenko_P121-134.pdf

6. Повість минулих літ. URL: <https://www.livelib.ru/quote/266013-povist-vremyanih-lit-bez-avtora>.

7. Циганок О. М. Розвиток інтересу до книги та читання – основна складова роботи університетської бібліотеки. Бібліотеки ВНЗ України у процесі імплементації Закону “Про вищу освіту” та інформатизації суспільства. Івано-Франківськ : Наук.-техн. б-ка Івано-Франків. нац. техн. ун-ту нафти і газу, 2015. С.302–307.

УДК 027.7(477)

Кудлай В.О.
/ м. Маріуполь /

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ БІБЛІОТЕКИ СЬОГОДНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Умови розвитку українських закладів вищої освіти (надалі ЗВО), в яких функціонують наукові бібліотеки, суттєво змінилися з початку XXI століття: інформатизація, інтернаціоналізація та інфікування від SARS-CoV-2 в сукупності стали трьома факторами, які ускладнюють прогнозування майбутнього університетських бібліотек, самих закладів вищої освіти та людства в цілому. Так само, як ЗВО бібліотеки вимушені адаптуватися до нових технологій соціальної комунікації, доводиться змінювати форми роботи з читачами. Користувачі отримали нові канали доступу до бібліотечної інформації. Цікавим видається дослідження університетських бібліотек США, яке у 2018 році показало, що читачі вважають онлайн-ресурси в Інтернеті майже такими ж важливими та достовірними, як ресурси з бібліотечних фондів та колекцій [1, с. 19]. Зокрема, 22% респондентів відповіли, що роль бібліотекарів стає менш важливою через легкий доступ до наукових публікацій в глобальній мережі [там само, с. 56]. Бібліотеки